

Sisäministeriö
Pelastuslain uudistamisen esiselvityshanke
kirjaamo@intermin.fi

Viite: Sisäministeriön kuulemispyyntö SMDno-2019-2078.

Pelastuslain varautumista ja väestönsuojelua koskevien säännösten uudistamistarpeet

Sisäministeriön pelastuslain uudistamista koskevan esiselvityshankkeen Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu –jaosto on lähettänyt liikenne- ja viestintäministeriölle 17.6.2020 kuulemispyynnön pelastuslain varautumista ja väestönsuojelua koskevien säännösten, erityisesti pelastuslain 10 ja 11 lukujen, uudistamistarpeista. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää jaostoa kuulemispyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Pelastuslain uudistamista koskevan esiselvityshankkeen tavoitteena on kuulemispyynnön mukaan kokonaisvaltaisesti selvittää ja arvioida näkemykset pelastustoimen lainsäädännön muutostarpeista erityisesti pelastustoimen kehittämishankkeen, maakunnallisen pelastustoimen perustamisen sekä aikaisemmin tehtyjen muutosten edellyttämän lain rakenteen tarkistamisen osalta. Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu –jaoston tehtävän tavoitteellisia lähtökohtia ovat muun muassa varautumista ja väestönsuojelua koskevien kansallisten ja kansainvälisen toimintaympäristön muutosten sekä yhteistoimintatahojen organisoitumisen huomioiminen mahdollisimman kattavasti.

Yleiset huomiot

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää yleisellä tasolla tervetulleena varautumista ja väestönsuojelua koskevien säännösten systematiikan, ajantasaisuuden ja johdonmukaisuuden tarkastelua. Johdonmukainen, ajantasainen ja selkeä sääntely edesauttaa osaltaan viranomaisten tehokasta ja tuloksellista yhteistyötä. Ministeriö pitää tärkeänä, että viranomaisten yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa turvataan pelastuslaissa.

Nykyisen pelastuslain voimaantulon jälkeen ministeriön hallinnonalalla on toteutettu merkittävä hallinnonalan virastorakenteen uudistus. Uudistuksella on tavoiteltu muun muassa digitalisaation ja palveluistumisen viranomaisille asettamiin uusiin vaatimuksiin vastaamista sekä luotettavien ja sujuvien liikenne- ja viestintäverkkojen turvaamista. Varautumisen ja väestönsuojelun näkökulmasta merkityksellistä on muun muassa liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden (tie-, rautatie- ja meriliikenteen ohjaus) siirto uudistuksella Liikennevirastolta valtion uudelle

erityistehtäväyhtiölle, Traffic Management Finland Oy:lle, sekä sen liikennemuotokohtaisille tytäryhtiöille.

Pelastuslain yksittäisiä säännöksiä koskevia huomioita

Pelastuslain 46 §:ssa säädetään viranomaisten yhteistyöstä pelastustoiminnassa. Pykälän 2 momentin 8 kohdan nojalla liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat vaaratiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta ja liikenneväylien raivauksesta, liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä siten kuin siitä ilmailulain (864/2014) 121 §:ssä säädetään. Lisäksi viranomaisten ja valtion omistamien yhtiöiden velvollisuudesta antaa toimialaansa kuuluvaa virka-apua pelastusviranomaiselle ja Rajavartiolaitokselle säädetään pelastuslain 49 §:ssä. Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole lausuttavaa toimialaansa kohdistuvista mainittuja säännöksiä koskevista erityisistä muutostarpeista. Ministeriö pitää normaaliolojen nykyistä, pelastusviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa harjoitettua roolia selkeänä. Lainsäädäntöteknisenä muutosehdotuksena ministeriö ehdottaa, että vaaratiedotteiden välittämisen osalta pykälään harkittaisiin otettavaksi viittaukset vaaratiedotteesta annettuun lakiin (466/2012) ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 279 §:ään, jotka muodostavat lainsäädännöllisen perustan vaaratiedotteiden välittämiselle.

Pelastuslain 48 §:ssa säädetään erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa viitataan vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annettuun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:ään ja 5 kohdassa vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetun valtioneuvoston asetuksen (251/2005) 8 §:ään. Mainitut asetukset on annettu vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) nojalla. Liikenne- ja viestintäministeriössä on parhaillaan käynnissä vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain kokonaisuudistusta koskeva hanke, mikä aiheuttaa muutostarpeen pelastuslain 48 §:ään.

Pelastuslain 65 §:n nojalla liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä ja kuljetusten järjestämisestä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitetussa väestön siirtämisessä. Valmiuslain 121 § koskee tietyn alueen väestön tai väestönosan siirtämistä valmiuslain 3 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Kysymys on tällöin poikkeustilanteesta, jossa kuljetuksia ei voida hoitaa tavanomaisesti ja markkinaehtoisesti. Liikenne- ja viestintäministeriö painottaa, että kuljetusten järjestäminen väestön siirtämiseksi soveltuu vain valmiuslain 3 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa, jolloin käsillä on erityisen painavia syitä pykälän tarkoittamalle menettelylle. Liikenne- ja viestintäministeriön lähtökohta on, että normaaliolojen häiriötilanteissa kuljetuksia tarvitsevat hallinnonalat vastaavat tarvittaessa itse kuljetustarpeidensa järjestämisestä markkinaehtoisesti. Ministeriö pitää siten tarkoituksenmukaisena nykyistä tapaa viranomaisten välisen vastuun jakamisessa valmiuslain 121 §:ssa tarkoitetussa väestön siirtämisessä mutta katsoo, että sitä ei tule ulottaa poikkeusolojen ulkopuolelle.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä toivoo, että sille ja sen hallinnonalaan kuuluville toimijoille, joita suunnitellut lainsäädäntömuutokset koskevat, varataan mahdollisuus tulla kuulluksi hankkeen valmistelun edetessä.

Sabina Lindström
Osastopäällikkö, ylijhtaja

Antti-Jussi Lankinen
Erityisasiantuntija

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Traffic Management Finland Oy